

Nieuwsbegrip onder de loep

Zijn inzichten uit onderzoek terug te vinden in de methode?

Universitair hoofddocent Jacqueline Evers-Vermeul (Universiteit Utrecht) is nieuwsgierig naar wat er écht werkt in het lees- en schrijfonderwijs. Ze onderzoekt momenteel of de ingrediënten van Nieuwsbegrip Next effectief zijn. Zijn recente wetenschappelijke inzichten terug te vinden in de aanpak en in het materiaal? In dit interview geeft ze een voorproefje van haar bevindingen.

PrimaOnderwijs & CED-Groep

Wat zegt de wetenschap?

Onderzoek naar leesprocessen wijst keer op keer op een combinatie van pijlers. Technisch lezen blijft de basis. 'Het snel en goed decoderen van letters en woorden is een belangrijke vaardigheid,' benadrukt Jacqueline. Daarnaast is woordenschat essentieel, maar niet in de vorm van rijtjes leren: leerlingen moeten woorden herhaaldelijk tegenkomen in meerdere teksten. Kennis van tekststructuren helpt leerlingen om informatie te ordenen en verbanden te

leggen. Verder is motivatie een krachtige motor: als kinderen meer lezen, worden ze er beter in en komen ze in een positieve spiraal. Het rijtje met effectieve ingrediënten is nog veel langer. 'En dat is precies waar het om gaat,' zegt Jacqueline. 'Prof. dr. Paul van den Broek verwoordt het treffend: zelfs als je weet dat een keeper belangrijk is voor goed voetbal, ga je toch niet alleen investeren in keeperstrainingen. Zo is het ook bij leesonderwijs. Het is niet maar één onderdeel dat de leesvaardigheid verbetert.'

Nieuwsbegrip in de spiegel van de wetenschap

Alhoewel Jacqueline nog midden in haar onderzoek is, ziet zij al dat Nieuwsbegrip verschillende wetenschappelijke inzichten heeft verwerkt in de methode. 'Er is in de didactiek duidelijk goed aangesloten bij hoe kinderen leren. Bijvoorbeeld: eerst expliciete instructie, dan modeling door de leraar, vervolgens toepassing in groepjes en ten slotte individueel werken, met de mogelijkheid tot verlengde instructie. Dit is afgeleid van de internationale theorie 'gradual release of responsibility', waarbij de verantwoordelijkheid voor taken steeds meer bij de leerling komt te liggen.' Jacqueline ziet nog meer inzichten uit de wetenschappelijke literatuur terug. Zo bevat het materiaal korte theorieblokken over tekststructuren. Een paragraaf over opsommingen bijvoorbeeld. 'Volwassenen zien meteen: een rijtje met punten is een opsomming. Maar voor kinderen is dat nieuw, dus dat vraagt om expliciete uitleg.' Op sommige ingrediënten moet Jacqueline zelf nog wat langer puzzelen. Is het eigenlijk wel een goed idee om kinderen zelf een leesdoel te laten bepalen? 'Dit kun je van meerdere kanten bekijken. Het bevordert enerzijds de autonomie, maar wat als het de leerling niet lukt om tot een leesdoel te komen?' Verder gaat ze het totaalplaatje nog bekijken: zelfs als je allerlei effectieve ingrediënten hebt, levert dat niet automatisch een goed 'baksel' op.

ER IS IN DE DIDACTIEK DUIDELIJK GOED AANGESLOTEN BIJ HOE KINDEREN LEREN

In de vorige versie van Nieuwsbegrip stond de actualiteit al centraal. Dat is zo gebleven. Over de meerwaarde hiervan zegt Jacqueline: 'We weten uit motivatietheorieën dat leerlingen uitdaging nodig hebben. Dan duiken ze met meer enthousiasme een tekst in. Een actueel onderwerp dat aansluit bij de leefwereld maakt leerlingen nieuwsgierig en breidt hun achtergrondkennis uit. Het werkt ook andersom: door met actualiteit te werken, willen leerlingen zelf vaker het nieuws volgen.'

Thema's en samenhang

Nieuw in Nieuwsbegrip: een thematische aanpak, met nieuws- en kennisthema's. Wat vindt Jacqueline van

Jacqueline Evers-Vermeul

die keuze? 'Met een thematische benadering worden leerlingen langzaam expert op een bepaald gebied, en dat motiveert. Het leuke van thematisch werken is ook dat je er zowel verhalen als zakelijke teksten aan kunt koppelen, wat zorgt voor een mooie samenhang. Daarmee kun je leesonderwijs op een natuurlijke manier combineren met andere vakken. En je kunt vaardigheden combineren. Neem het voorbeeld over de opsommingen: die leren leerlingen herkennen, maar ook zelf gebruiken in een eigen tekst.' Maar: het is wel belangrijk dat een thema niet te breed is. Het gaat er juist om dat leerlingen dezelfde woorden vaker tegenkomen, in verschillende teksten. Hoe vaker je woorden in een context ziet, hoe sterker de verbinding in de hersenen. Is een thema te breed? Dan gaat dat effect verloren. Nieuwsbegrip heeft dat in het kennisthema "Dierentuin van de toekomst" goed gedaan. Ook geeft een thema ruimte voor evaluatie en reflectie. Welke argumenten komt een leerling tegen? En wat is het standpunt van de leerling zelf?

In de klassen

Al in dit stadium van haar onderzoek ziet Jacqueline veel wetenschappelijke principes goed terugkomen in Nieuwsbegrip. Hebben leerkrachten daarmee alles in handen wat ze nodig hebben? 'Nou, het blijft wel onmisbaar dat leerkrachten goed begrijpen waarom een opdracht werkt. Alleen dan kunnen zij er flexibel mee omgaan en bijvoorbeeld waarborgen dat een samenwerkingsopdracht echt wederzijdse afhankelijkheid heeft. En omdat de methode veel doet met groepswerk, is goed klassenmanagement ook een serieuze voorwaarde.' ▶

Zelf ervaren hoe Nieuwsbegrip wetenschappelijke inzichten heeft verwerkt in de didactiek?

